

Põhjendus Sompa kaevanduse jääkvaru kustutamiseks maavarade registrist

Sompa kaevanduses (esialgne nimetus Kaevandus nr 6) alustati põlevkivi kaevandamist 1948. a¹. Kaevanduses peatati mäetööd 1999. a seoses kontserni AS Eesti Põlevkivi restruktureerimisega, kui otsustati AS Sompa Kaevandus ühendada AS-ga Estonia Kaevandus ja mäetööd Sompa kaevanduses peatada². Kuni 31.12.2024 kehtiv maavara kaevandamise luba KMIN-066 on antud keskkonnaministeeriumi kantsleri 31. märtsi 2005. a käskkirja nr 379 alusel põlevkivi kaevandamiseks Sompa kaevanduses. Luba on muudetud kantsleri 10. augusti 2009. a käskkirjaga nr 1319 ning ümber registreeritud OÜ VKG Kaevandused nimele kantsleri 04.02.2011 käskkirjaga nr 202. Luba on muudetud kantsleri 24.04.20213 käskkirjaga nr 378 seoses maksimaalselt lubatud aastamäära muutmisega.

Peale mäetööde peatamist 1999. a täitus Sompa kaevandus veega. Kaevandamist jätkati 2007. a Ojamaa kaevanduse suunalt. Käesolevaks ajaks on OÜ VKG Kaevandused lõpetanud Sompa kaevanduses varu väljamise ja soovitakse Sompa kaevanduse põlevkivi jääkvaru kustutada maavarade registrist, sest jääkvaru ei ole võimalik täise mahus väljata mäetehniliste ja geoloogiliste piirangute tõttu.

Sompa kaevevälja ploki 1 aT põhjaosas on OÜ VKG Kaevandused poolt mäetööde frondiga liigunud kuni Võrnu küla majapidamisteni (Joonis 1). Sealt edasi ei ole ploki 1 aT jääkvaru väljamist jätkatud ploki peal olevate hoonete tõttu. Mäetööde lähenemisel antud alale muutusid mh väga sagedaseks elanike mitmesugused kaebused häirivate mäetööde mõjude kohta (peamiselt vibratsioon). Hoonetest põhja- ja lõunapool jäävat ploki osa ei ole võimalik väljata karstisoonide tõttu, mis asuvad põhjapool vahetult suletud ja veega täitunud Kohtla kaevanduse piiril ning lõunapool Sompa kaevanduse enne 1999. a kaevandatud ja veega täitunud ala piiril.

Sompa kaevevälja ploki 1 aT idaosa asub Kiikla küla all (Joonis 1). Antud kaevevälja osa on ülejäänud kaeveväljast eraldatud enne 1999. a rajatud ettevalmistuskaeveõõntega. Tegemist on endise 22. paneelstrekiga, mis rajati loode-kagusuunaliselt enne 1999. a kuni Sompa ja Viru kaevevälja piirialal asuvate karstivöönditeni. OÜ VKG Kaevandused on mäetööde frondiga liikunud idasuunas kuni karstivöönditeni. Sealt edasi liikumine ploki 1 aT jääkvaru väljamiseks

---

¹ Varb, N. jt. 90 aastat põlevkivi kaevandamist Eestis: tehnoloogia ja inimesed. 2008. ISBN 978-9949-13-990-3.

² Keskkonnaekspertiisi akt. Sompa kaevanduse mäetööde peatamise keskkonnamõjude hinnang. TPU Ökoloogia Instituut. Kirde-Eesti osakond. 2000.

põhja- ja idasuunas ei ole majanduslikult põhjendatud, sest esiteks tuleks liikuda pikalt läbi mitmest karstivööndist. Teiseks on antud kaevälja osas plokki 1 aT mitmest küljest ümbritsetud veega täitunud Sompa kaevanduse osadega ja Viru kaevanduse veega täitunud osaga. Kaevandamist veega täitunud kaeveõõntele lähemal kui 200 m võib lugeda kõrgendatud riskiga tegevuseks³, kus mh tuleb veega täitunud kaeveõõnte piirile jätta suurendatud kaitsetervikud. Kolmandaks on plokki 1 aT on antud kaevälja osas killustatud passiivse tarbevaru plokkidega 3 (Kiikla mõisa pargi kaitsetervik) ja 7 (Kiikla küla kaitsetervik), kusjuures üks osa plokki 1 aT kõige idapoolsemas osas on väljakaevandatud Viru kaevanduse suunal. Neljandaks tuleks lisaks olemasolevatele kaitsetervikutele jätta tervikud ka nendele Kiikla küla hoonetele ja objektidele, mis olemasolevate kaitsetervikutega (plokki 3 pT ja 7 pT) ei ole hõlmatud. Antud alal asuva plokki 6 aT varu kogus 0 tuh t vastavalt 17.12.2024 tehtud jääkvaru korrektuurile (Lisa 1).

Sompa kaevanduse lõunaosa, samuti Ojamaa ja Viru kaevanduste põhjaosa asuvad tektoonilise rikke vööndis, kus esineb palju karstisooni, mis on kõrgis nimetatud kaevandustes raskendanud mäetöid ning selle tõttu on seal ka palju karstisoonidesse jäävat varu maha kantud. OÜ VKG Kaevandused on koostanud aruande Sompa ja Ojamaa kaevanduses karstisoonidesse jääva varu mahakandmiseks, mis on mäetöödega tuvastatud ja markseidriteenistuse poolt fikseeritud. Antud aruande kohaselt on OÜ VKG Kaevandused poolt läbi töötatud Sompa kaevanduse alal karstisoonidesse jääva varu kogus 2115,38 tuh tonni, mis moodustab ca 1/4 kogu plokki 1 aT jääkvarust (8247,1297 tuh t). Aruanne ja selle lisad on leitavad <https://drive.google.com/drive/folders/1f5nbBucwKy70a83GavgWOANSyEFG-JbW?usp=sharing>.

Sompa kaevanduse mäetööde peatamisel on enne 1999. a kaevandatud kaeväljal teostatud vastavad sulgemis- ja korrastamistööd, mis on teostatud lähtuvalt mäetööde peatamise projektist (AS Eesti Põlevkivi. AS Sompa kaevandus kaevandusvälja mäetööde peatamine. P-19-99). OÜ VKG Kaevandused peab peale 1999. a kaevandatud ala sulgemisel ja korrastamisel lähtuma kehtivast maapõuseadusest, sh keskkonnaministri määrusest 07.04.2017 nr 12 „Uuritud ning kaevandatud maa korrastamise täpsustatud nõuded ja kord, kaevandatud maa korrastamise projekti sisu kohta esitatavad nõuded ning maa korrastamise akti sisu ja vorm“. Kuna Sompa kaevandus moodustab Ojamaa kaevandusega ja Viru II mäeeraldisega teatud

---

³ Majandus- ja taristuministri määrus 10.08.2004 nr 172 „Kaevandamise ohutusnõuded“
<https://www.riigiteataja.ee/akt/112022021007#para15/>

tehnoloogilistest aspektidest lähtuvalt ühtse terviku, siis on OÜ VKG Kaevandused esitanud 04.06.2024 taotluse ühtsete korrastamistingimuste väljastamiseks kõigi kolme kaevanduse kohta ([Menetlus M-128740](#)). Somp ja Viru II mäeeraldisel on tehniliselt võimalik sulgemise töödega alustada, kuid veekõrvalduse saab lõpetada alles Ojamaa kaevanduse sulgemise lõppfaasis.

Eelnevale põhjendusele tuginedes on soovitatav maavarade registrist kustutada Eesti põlevkivimaardla Somp kaevevälja (registrikaart nr 12) maavara varu (Tabel 1).

Tabel 1. Somp kaevevälja jääkvaru maavarade registris seisuga 30.09.2024.

Ploki nr ja liik	Jääkvaru kogus, tuh t	Põhjendus varu kustutamiseks registrist
1 aT	8247,1297	Ei ole kaevandatav mäetehnilistel ja geoloogilistel põhjustel, sh 2115,38 tuh t fikseeritud karstivööndites OÜ VKG Kaevandused poolt läbitöötatud alas
2 pT	373	Kiikla mestise püsielupaiga kaitsetervik
3 pT	115	Kiikla mõisa pargi kaitsetervik
4 aT	0	Jääkvaru korrektuur 17.12.2024
5 pT	169	Võrnu küla kaitsetervik
6 aT	0	Jääkvaru korrektuur 17.12.2024
7 pT	245	Kiikla küla kaitsetervik
8 pT	577	Endise Somp kaevanduse tööstusterritooriumi kaitsetervik

Koostaja:

Tõnis Kattel

mäeinsener

OÜ J.Viru Markšeideribüroo

31.12.2024